

A zase ta Sobotka!

„Tak nám začala Šrámkova Sobotka,“ byla by pravděpodobně první slova tohoto úvodníku, pokud bychom se řídili výsledky posledních výzkumů. V dubnu tohoto roku totiž česká pobočka uznávané mediálněanalytické společnosti GEMM (Gesellschaft für modernen Medien) zveřejnila výsledky dlouhodobého *monitoringu českých periodik*. Jedním ze sledovaných jevů bylo, jak se v českých novinách a časopisech zahajují články.

Výsledky byly poměrně zajímavé, v něčem možná i překvapivé. Například se v nich uvádí, že poměrně vysoké procento článků (cca 20 %) začíná nicneříkající frází, často metaforického charakteru – typově jde např. o formulace „Měla to být normální sobota, Sobotka odpočívala po náročném týdnu. . .“ (článek o příjezdu účastníků festivalu) nebo „Takové sobotní ráno si nepředstavovali ani v těch nejhorších snech. . .“ (článek o rozverném kohoutovi žijícím poblíž místa ubytování většiny členů redakce). Je třeba podotknout, že oněch 20 % je celkový průměr – u jednotlivých periodik číslo pochopitelně stoupá úměrně s mírou bulvárnosti.

Neméně zajímavé začátky však nalezneme i u zbylých 80 %. Jedná se o formulace, které obsahují informaci týkající se tématu článku. Ta je často velice prostá – např. „Do Sobotky přijeli účastníci festivalu“ nebo „Dnes ráno u stadionu kokrhal kohout“; většinou však spíše o věcné úvody obrazné – „Festival Šrámkova Sobotka opět ožil. . .“, „Kohout kokrhal, až se stromy otrásaly. . .“ či dokonce citátové. Mezi ty bychom mohli zařadit například halasovské „Kohout plaší smrt i spánek!“ či haškovské „Tak nám začala Šrámkova Sobotka. . .“

A právě tento posledně jmenovaný typ úvodu – snad kvůli novinářskému obdivu k Jaroslavu Haškovi a jeho literárnímu synkovi – je podle společnosti GEMM nejfrekventovanějším úvodem českých článků. (Pro srovnání, v Německu přesvědčivě zvítězil úvod typu „Als Sobotka eines Morgens aus unruhigen Träumen erwachte. . .“).

Tak nám tedy opět začala Šrámkova Sobotka, tentokrát Sobotka jubilejní. Naší milou povinností je jí tímto úvodníkem popřát vše nejlepší k padesátým narozeninám. Takového, takřka pozhledného věku jen tak některý festival nedosáhne, je nám proto ctí použít závěr, jenž se podle společnosti GEMM v českých médiích prakticky neobjevuje: „Sobotka – šťastná to žena!“

Jan Chromý

Letos je padesátá,

UPOUTÁVKA

to se musí povést!, hecovali jsme se na přípravném výboru při přípravách letošního festivalového ročníku, který je údajně padesátý, ale *možná* také padesátý první, a my to tak možná **prošvihli** vloni. Totiž první ročník ŠS se konal už v roce 1947 (sic!), kdy se u příležitosti MISTROVÝCH kulatých (sedmdesátých) narozenin sjeli v Sobotce ochotníci a hráli jeho hry a svoje divadlo. *Někteří* potom chtěli, aby to tak zůstalo navždy. **Jiným** ale přišlo, že ačkoli toho veliký Šrámek, snad už mu říkali Šrám, napsal docela **MNOHO**, pořád ještě je to **málo**, aby to vydrželo **dlouho**. A pojali podezření, které za deset let vyústilo, a bylo z toho pravidelné setkání **nad mateřštinou** (pro toho, kdo byl ČECH). Od té doby jich už bylo *čtyřicet devět* a někteří z vás si na nějaká určitě, určitě (sic!) **vzpomenou!**

Letos tedy bude padesátá. Co to znamená? Na tradičních místech se setkáte s přednáškami, kterých bude pět, tentokrát o češtině znící jako zvon. Rozezná ho oborová esa, Světlá Čmejrková, Zdena Palková, Radoslav Večerka, Tomáš Duběda a Ivana Čeňková (ovšem pozor, úterní a páteční přednáška konají se netradičně až od desíti hodin!). Jako téměř vždy i letos ve velkém sále sokolovny zhlédnete pět velkých divadel, a to za účasti hvězd, které letos nenabídnou ani filmové Karlovy Vary (opět se tak potvrzuje, že pro Sobotku Vary nejsou konkurencí), jako Jana Hlaváčová, Blanka Bohdanová, Josef Somr, Přemysl Rut, Petr Kostka nebo František Hrubín. V sobotu dojde ještě na divadelní představení šesté, dětskou *Kouzelnou lucernu*. V konečně zrekonstruovaném kině Solnice budou čtyři noční projekce, ta pátá bude na zahradě Šrámkova domu a bude úbernoční (sic! pozn. red.). Myslím na komentované promítání záznamu soudního procesu s dr. Miladou Horákovou, které se na přání Národního filmového archivu uskuteční namísto původního plakátového avíza už v neděli večer, tj. zítra. Proč jsme se rozhodli zprostředkovat vám tento zážitek coby noční můru si ponecháme jako překvapení až na začátek projekce. Výstav, zahleděných tentokrát víceméně do minulosti, bude také pět. Na Šolcově statku představí Alena Laufrová své *Portréty* (nejen) českých básníků, v zdravotnickém středisku nahlédneme díky Jiřímu Waldhauserovi *Český ráj očima archeologie*, v galerii Na schodech se při pohledu na fotografie Marty Novákové patrně všem vybaví nějaké *Vzpomínky*. Například na dávné dobré duchy ŠS, manžele Hejnovy, po jejichž životě nás v neděli provede retrospektiva *Tam v domě na náměstí*, nebo na *Sobotecké reminiscence*, kterými diváky v neděli v Solnici provede Jan Bílek. Čtyři rozhlasové hry ve Šrámkově domě doplní na zahradě tohoto domu *Rozbor telefonátu Dubček* –

Břežněv v interpretaci stálého hosta soboteckých podniků, profesorky Budagogové, výuka *Umění přednáseti* Jana Smolky a beseda s úplně posledním samurajem Michalem Ajvazem v *Prázdných ulicích*. Ve čtvrtek bude vyhlášen další ročník literární soutěže, následován pořadem *Chci být i kýmisi čten*. Nerad bych opomněl nedělní chrámový *Koncert duchovní hudby* a čtvrteční folkové *Obhroublé nokturno* písničkáře Závise, u něhož hned připisuji, že není určeno slabším povahám. Ještě jednoho nočního sblížení se dočkáme. A to až v pondělí představí svoji velkou knihu básní *Nápovědy* jičínská a sobotecká guru Draga Zlatníková. Přidávám ještě prezentace nakladatelství *Albatros*, *Votobia*, *Paseka* a *Spazu českých nakladatelů* a společné snídane, obědy a večere.

Letošní **padesátá** at se vám líbí, PŘÁTELE!

sesmolil Lukáš Novosad

PROGRAM

19.30 sál sokolovny

Slavnostní zahájení Šrámkovy Sobotky
František Hrubín – Romance pro křídlovku

Městské divadlo Mladá Boleslav

Účinkují František Skřípek, Petr Prokeš, Dagmar Teichmanová, Martin Hrubý, Pavel Štěpán j. h. Režie Josef Kettner

JÍDELNÍČEK

Oběd: Hovězí guláš + chléb

Večeře: Smažený kuřecí řízek, brambor + okurkový salát

PROGRAM

Šrámkova Sobotka padesátá? Opravdu?

V poslední době se i na internetových stránkách Šrámkovy Sobotky objevují zprávy, že s ideou „Šrámkovy Sobotky“ přišla jako první paní Hrdličková-Šrámková (žijící v Praze) a první ročník proběhl v r. 1957. Bohužel se festival v dalších letech „... se soustředění k Šrámkovu dílu proměnil v týdenní seminář...“ o všem možném, dokonce nám F. Š. z festivalu téměř vymizel. Škoda! V letošním roce se počítá již 50. ročník! Proto je vhodné připomenout, že první myšlenka a první provedení festivalu toho jména bylo připraveno již Spolkem soboteckých divadelních ochotníků „Nová scéna“ ve dnech 24. 8. 1947 – 31. 8. 1947, o deset let dříve! Náplní byl cyklus ochotnických divadelních představení, mezi jinými sobotečtí uvedli Šrámkův *Měsíc nad řekou*, boleslavský Kolár Šrámkova *Plačícího satyra*, vystoupili ochotníci z Jičína se hrou Simonova *Ruští lidé* a lomničtí se hrou *Dnes večer přijde přítel*. Ze soboteckých herců si v režii MUDr. A. Kafky zahráli pánové Knobloch, Dvorský, Novotný, Náhlavský,

POLEMIKA

dámy Broučková, Knoblochová a Suchánková. A proč Šrámkova Sobotka – ten nápad – idea – již v roce 1947, k 70. narozeninám Fráni Šrámkovi? Citujme z programu: „protože Šrámek patří Sobotce a Sobotka Šrámkovi – protože Šrámek napsal řadu divadelních her – protože Šrámek v Sobotce také divadlo hrával – vždy o prázdninách se studenty! Krásná tato tradice a životní jubileum velkého soboteckého rodáka inspirovaly Novou scénu, aby uspořádala cyklus divadelních ochotnických představení – doplněný případně jinými kulturními podniky – k uctění básnickovy osobnosti a jeho díla. . . Letošní (1947) první ročník doplňuje v lednu zahájené oslavy sedmdesátých narozenin Mistrových – každý příští pak bude připomínkou velikosti básnickovy a sounáležitosti dvou pojmů – Šrámek a Sobotka.“ Nezůstáváme tomuto odkazu něco dlužni?

Ivan Kafka

Vážený pane doktore Kafka,

*Trápím se, trápím, myslím si,
kde bych tě nejraděj potkal.*

Sto třicet letos mám, v rovu se rozkládám.

To ti však povídám

(to ti veršuji): Padesát roků

kdo miloval dílo mé v každém kroku,

na můj hrob přinášel květiny.

Já nechci být jediný,

kterému v Sobotce hnojí.

*Ulice střídám, parky a nábřeží,
bojím se krásných lží.*

Bojím se lesa. V poledním lese

kdo miluje, srdce své neunese.

Na můj práh kdyby jsi vstoupila,

snad bys mne tím zabila.

Chtěl bych tě potkati v lukách.

V městě je maso.

Na všechny strany propukl ryčivý jásot.

V městě je největší sobota bílá,

Sobotce Šrámek – Šrámkovi víla! –,

nad řekou měsíc, past těla křížovatky,

až k pláči je prostý výpočet Sobotky matky.

A kde zbylí jsou? Kde je jazyk? Materie?

Kdo dá nohy své do praku,

je žena, poezie. . .

V lukách je vlání

na všechny strany, pokorné odevzdávání.

V lukách je nejprostší života stůl,

rozlomiš chleba, podáš ženě půl,

chléb voní zemí, bezpečný úsměv svítí,

až k pláči je prostý věneček z lučního kvítí,

a oblaka jdou, přeběhlo světlo, přeběhl stín,

muž má touhu rozséváče,

žena má úrodný klín. . .

Raděj bych potkal tě v lukách. Šel bych ti vstříc.

A až bych se vytratil, ach, zvečera již,

ty na mne bys nemyslíl víc.

Snad někdy chvíli, nepravidelně,

když za šumění vody,

mě budeš chtít recitovat v koupelně. . .

Chtěl bych tě potkati v lukách. Šel bych ti vstříc.

A až bys mi odešla, ach, zvečera již,

bys na mne nemyslila víc,

jen na prosebný a děkovný můj hlas,

jako bych jen splayem byl,

který v lukách krásně zpívat slyšel. . .

Vždycky tvůj

Fráňa Šrámek

v autorově pozůstalosti objevil Lukáš Novosad

Sobotecká solnice aneb historie a budoucnost jednoho sálu

Jižní strana soboteckého náměstí ukrývá jeden pěkný prostor, který má pestrou minulost. Věřme, že bude pestrá i jeho budoucnost.

K zadní části domu č. p. 5, původně malého šlechtického záměčku ze 17. století, který dal Humprecht Jan Černín z Chudenic v letech 1687–1689 upravit, aby ho posléze věnoval Soboteckým jako radnici, byl do dvora přistavěn sklad soli – solnice. Původně barokní stavba byla však několikrát přestavěna (1778, 1808) a již v roce 1850 upravena pro divadelní účely. Tak zde vznikl jeden z nejstarších divadelních sálů na českém venkově, kde hráli místní ochotníci i kočovné soubory. Výzdobu stropu tohoto sálu roku 1861 navrhl Josef Mánes a provedli ji místní řemeslníci.

Počátkem 20. let 20. století byl sál rozšířen a adaptován pro potřeby kina. Bylo usazeno více než 200 sedadel a 4. 3. 1922 se zde poprvé promítalo (podle pramenů šlo o americký film *Za maminkou* s Mary Pickfordovou v hlavní roli). Mánesova výzdoba byla však při rekonstrukci necitlivě seškrábána a zabilena. Není bez zajímavosti, že v té době ještě nebyl v Sobotce zaveden elektrický proud, takže elektřina potřebná k chodu biografu byla vyráběna pomocí benzínového agregátu. Prvním profesionálním promítačem, který složil v Praze řádné zkoušky, se stal obchodník Miloslav Bureš.

Během první republiky zde tedy fungovalo kino, ale sál byl nadále využíván k divadelním představením. Například ve 20. letech se zde uskutečnily sobotecké premiéry Šrámkových her *Léto*, *Měsíc nad řekou* a *Pláčící satyr*, které nastudoval sám autor s ochotníky ze Sdružení studujících soboteckých. Za protektorátu se pak promítání filmů přestěhovalo do sokolovny a sál sloužil jen divadelním spolkům.

ČLÁNEK

Po válce byl provoz kina opět obnoven a promítalo se až do začátku 90. let, kdy byl celý prostor z ekonomických a technických důvodů uzavřen. Vybavuji si, že někdy v roce 1988 jsem se s kamarádem vypravil na polský film *Sexmise*, a dobře si pamatuji ten vlhký, zatuchlý vzduch, kterým poletovaly vlaštovky (!) a ve kterém když si člověk na rozviklané sedačce poposedl, zhoupla se s ním celá řada. Opravdu originální atmosféry sálu využila tuším v roce 1991 tehdy populární skupina Lucie k natočení známého klipu *Černí andělé*.

V 90. letech jeviště přepažené příčkou sloužilo pro technické pracovníky města. Sedadla v sále se pokrývala prachem a sůl srážející se na vlhkých stěnách dávala vzpomenout na původní účel stavby. Až do roku 2001 se nic nedělo. Toho roku, před 45. Šrámkovou Sobotkou, přijeli členové Divadla v bytě v čele s Tomášem Horynou a za účasti několika členů „staré“ redakce Splavu a současného soboteckého knihovníka se podařilo vytvořit jakési „Prozatímní divadlo“, jehož duší byl právě Tomáš Horyna. Ten zkušeně pomocí černých zákrytů upravil jeviště na scénu, kde se dá hrát, a během festivalu se tak opravdu stalo. Po dlouhých desetiletích se potměnlý sál opět ponořil do magického světa divadla. Hra *Pidras ohněstrůjce* a v následujícím roce hra *Strašidla lidí* Divadla v bytě rozhodně patřily k vrcholům festivalu.

To, že solnice vstala z mrtvých, potvrzuje i fakt, že se každý večer během festivalu proměňovala v hojně navštěvované kino. V průběhu roku, dvou se tedy podařil jakýsi návrat ke kořenům – divadlo a kino v Sobotce. Po těchto krocích bylo jasné, že se oživení solnice musí dokončit a že to bude stát nemalé peníze. Tomáš spolu se svým otcem, kunsthistorikem Mojmírem Horynou, vypracovali úvodní studii postupu rekonstrukčních prací a následného využití a bylo zřejmé, že teď bude nutné sehnat peníze na realizaci. Celá věc zhruba rok stála, až se Městu Sobotka podařilo sehnat státní dotaci ve výši 1,3 mil. Kč; další finance – cca 1,5 mil. Kč pak investovalo přímo město. Realizaci z větší části prováděla stavební firma Petr Kořátko podle projektu arch. Sommera a došlo k několika zásadním úpravám. Byl opraven krov, vybourána stará prkenná podlaha hlediště a nahrazená betonovou, byly provedeny základní izolační práce, natažena nová elektroinstalace, upraveny šatny a sociální zařízení. Sál byl vyštukován, vymalován, byl položen zátěžový koberec a byly nainstalovány původní, ale opravené a přechalouněné sedačky. Okolí zadní části budovy bylo vyčištěno a upraveno.

Záběry z průběhu rekonstrukce. Foto: Jan Smolka.

Takový je tedy současný stav, jak se ostatně můžete přesvědčit na vlastní oči během filmových projekcí připravovaných Splavem. Otázka, co bude dál, však zůstává. Jisté je, že do konce roku se upraví jeviště – tj. opona a zákryty a dále bude osazeno divadelní osvětlení. Z finančních a technických důvodů není ještě dořešeno vytápění, klimatizace a ochranné zabezpečení celého prostoru. Tyto věci jsou nutnou podmínkou pro celoroční užívání. Záměrem města je multifunkční využití sálu. Zhruba sto diváků by mohlo sledovat vystoupení menších divadelních souborů či komornější hudební produkce. Sál by sloužil i škole, mohly by se zde konat nejrůznější besedy, prezentace apod. To nejzajímavější jsem ale nechal na konec – podaří-li se sehnat finanční pokrytí, není problém obnovit kino. A jelikož by šlo o promítání v digitální formě s kvalitním zvukem a paleta filmů, které lze promítat, sahá od nejnovějších hollywoodských trháků až po artové filmy pro náročnější, nemám obavy, že by sál zel prázdnotou.

Možnost různorodého využívání sálu nutně vede k jednotnému pojmenování, jasné identifikaci, takže od teď již Solnice s velkým „S“, přátelé. Věřím, že výrazné dochutí poněkud mdlou chuť zábavy v Sobotce.

Jan Janatka

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Vychází v Sobotce během konání 50. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 1. 7. do 8. 7. 2006. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČ 26674122. Evidenční číslo MK ČR E 15812.

Redakce: Jan HON, Jan CHROMÝ, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTŮRKOVÁ, František MARTÍNEK, Jana MELKOVÁ, Jakub NOVOSAD, Vít PROKOPIUS, Šimon SVĚRÁK, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ

Vychází za přispění Studentského fondu FF UK a Královéhradeckého kraje.

TIRÁŽ

Šrámkův deník

SOUSTŘEŽENÍ

Těší nás, že právě u příležitosti padesátého ročníku Šrámkovy Sobotky můžeme našim čtenářům představit nečekaný objev, který může změnit pohled na titulní postavu celého festivalu.

Jedná se o dosud nezveřejněné soukromé zápisky Fráni Šrámka z let 1925 až 1928. Objeveny byly před dvěma měsíci v pražském baru Hany Bany, kde mívá redakce Splavu své příležitostné pracovní schůzky. V tomto podniku sloužil útlý sešit s titulem: „Nečíst! Fráňa,“ po mnoho let jako podložka pod nohu mírně rozvrzaného stolu. Ať už za to mohla náhoda, osud či přirozená zvědavost členů redakce, faktem zůstává, že byl deník nalezen.

Naše objevitelské nadšení záhy poněkud rozptýlil fakt, že Fráňa Šrámek, dobře si vědom toho, že pouhý nápis na deskách nepovolané čtenáře neodradí, své zápisky zašifroval. Použil tzv. substituční metodu, kdy je každý znak české abecedy nahrazen znakem jiným. Šrámek použil pro svůj deník zvláštní směs, vycházející především z cyrilice a řecké abecety. Pro ilustraci přinášíme kopii zápisku, starého přesně osmdesát let.

Redakce Splavu se samozřejmě překážek neleká, ba je naopak často vyhledává. Po dvouměsíčním úsilí můžeme konstatovat, že nám k vyluštění celého deníku zbývá jen několik posledních kroků.

Právě tyto poslední kroky jsme se rozhodli provést společně s účastníky Šrámkovy Sobotky. Věříme, že festivalový genius loci pomůže nám i vám k úspěšnému řešení.

Zájemcům o tajemství Šrámkova deníku pro dnešní den doporučujeme prohlédnout si zadní stranu plánu města Sobotky na konci Turnovské ulice.

Ondřej Šmejkal

1. 7. 1926

**ηδιж ζιζ εησ ετζδιδ
чдџтсад. чисη зъ әкџіз
з иғәдиииз бδβηδρ
иҗηηжδαю.**

